

Nr 153.

Av herr **Stendahl**, *angående skrivelse till Konungen med begäran om utredning och förslag i fråga om ordnande av parti-handeln med rusdrycker i viss angiven riktning.*

I anslutning till Kungl. Maj:ts proposition nr 191 får jag anföras följande:

Utgångspunkten för statsmakternas beslut under de senaste åren för ordnande av parti-handeln med rusdrycker har varit »att densamma icke må utövas i privatekonomiskt intresse».

Enligt de sakkunnigas utlåtande bör »för genomförande av detta syfte den enskild person eller firma nu enligt rusdrycksförsäljningsförordningen förbehållna möjligheten att erhålla tillstånd till parti-handel med rusdrycker inskränkas».

De sakkunniga hava löst detta problem genom att föreslå ett avtal med koncernen Vin & spritcentralen, ett enligt av dr Bratt i riksdagens andra kammare fällt yttrande »privat bolag, som sköter sina affärer, såsom bolaget anser för sig lämpligast». De sakkunniga hava således avstått från att avkoppla det privatekonomiska intresset från parti-handeln med rusdrycker.

Till stöd för den av de sakkunniga gjorda kovändningen, vilken Kungl. Maj:t godtagit, anföres i propositionen en på initiativ av finansministern genom revisorerernas i aktiebolaget Vin & spritcentralen försorg gjord värdering av viss av koncernen Vin & spritcentralen tillhörig egendom.

Värderingen av fastigheterna har enligt uppgift skett på basis av intill 1 april gällande topplöner samt vid samma tidpunkt gällande materialpriser, ehuru det medgivits, att en sänkning av arbetslönerna på sätt arbetsgivarna begära skulle medföra en sänkning av 20 procent på byggnadskostnaderna, vilket för spritkoncernens fastighetsinnehav skulle medföra en sänkning av värderingsbeloppet med 6,000,000 kronor.

Värderingen av Grand Hotell ger ungefär samma resultat som den vid Spritcentralens inköp av detta bolag verkställda, eller närmare

12,500,000 kronor. Detta bolags nettovinst överskred icke under något av åren 1918—1920 450,000 kronor, och vinsten före kriget räckte icke till att förränta det nu till 3,600,000 kronor uppgående aktiekapitalet med ens 4 eller 5 procent. För att år 1920 kunna utdela 5 procent måste reserverade medel delvis tillgripas.

Värderingsmännen hava således betett sig precis på samma sätt som en till bankruttens rand bragt gäldenär, vilken försöker övertyga sina fordringsägare, att han i verkligheten är miljonär. Det torde kunna ifrågasättas, huruvida värderingsmännen icke i stället bort sätta sig in i en köpares ställning och fråga sig, vad kan fastighetsinnehavet avkasta och vilket belopp räcker avkastningen under normala förhållanden till att förränta och amortera.

Att fastighetsvärderingen icke kan göra anspråk på att anses vederhäftig, styrkes än mera därav, att finansministern beträffande aktiebolaget Nya Grand Hotell och porterbryggeriaktiebolaget D. Carnegie & C:o i den kungl. propositionen anför *»att den av de sakkunniga föreslagna avvecklingen av dessa företag bör äga rum först efter sorgfällig prövning och allenast under förutsättning att den kan ske utan nämnvärd förlust»*.

Denna tveksamhet angående boniteten av spritkoncernens olika engagement framträder ännu skarpare i det upprättade förslagskontraktet, där det av finansministern gjorda förbehållet utsträckes att gälla även andra, spritkoncernen tillhörande företag.

Under dylika förhållanden är det förvånansvärt, att finansministern över huvud taget ansett sig kunna åberopa den av revisorerna överlämnade utredningen.

All utredning, huruvida icke partihandeln med rusdrycker skulle kunna verkställas med en mångdubbelt mindre apparat än den, som representeras av koncernen Vin & spritcentralen, saknas fullständigt.

Om den av de sakkunniga föreslagna vägen icke kan anses vara lycklig, torde lösningen böra sökas antingen genom att staten medelst ett sitt organ själv övertager ifrågavarande handel eller låter densamma övertagas av ett bolag, närmast av samma typ som aktiebolaget Svenska tobaksmonopolet. Bägge dessa vägar hava prövats och avvisats av de sakkunniga, huvudsakligen på grund av *»nödvändigheten för staten att i sådant fall tillskjuta ett avsevärt kapitalbelopp, något som under nu rådande förhållanden syntes böra ifrågakomma endast i nödfall.»*

Skulle medel, för att på någon av dessa vägar lösa frågan, kunna anvisas, hade de sakkunniga säkerligen icke ställt sig avvisande till denna lösning på sätt som nu skett, och kungl. kontrollstyrelsen hade

med säkerhet tillstyrkt en dylik lösning, då den sammanfaller med en av styrelsen sedan flera år hävdad uppfattning.

Enligt min uppfattning böra de nödvändiga medlen för parti-handelns med rusdrycker ordnande genom ett staten tillhörigt aktiebolag lämpligen kunna tagas från rusdrycksmedelsfonden. Även om denna fond, om detta års riksdag bifaller Kungl. Maj:ts förslag att ur sagda fond taga cirka 15,000,000 kronor i och för lån till bostadsbyggen, skulle bliva tämligen tom, men om man därefter reserverade inflytande medel för av mig angivna ändamål, vilket torde vara i full överensstämmelse med de ändamål, vartill fondens medel i första hand böra användas, skulle saken lätt nog låta ordna sig.

En prövning av detta uppslag behöver endast medföra ett års uppskov med frågans lösning, och någon skada för staten genom ett dylikt dröjsmål torde icke kunna uppstå.

För att icke fördröja tidpunkten för en eventuell reforms genomförande torde omedelbart genom kontrollstyrelsens försorg nu beviljade partirättigheter böra uppsägas att upphöra att gälla om två år.

Vidare bör Kungl. Maj:t genom sina förtroendemän i Vin & spritcentralen sörja för att koncernen icke under mellantiden får inlåta sig i nya riskanta affärer, samt att i enlighet med det nu mellan staten och koncernen gällande avtalet koncernens hela vinst oavkortad inlevereras till statsverket.

Jag får således hemställa, att riksdagen med avslag på Kungl. Maj:ts proposition nr 191 ville besluta:

att hos Kungl. Maj:t hemställa om utredning och förslag till nästa års riksdag om ordnande av parti-handeln med rusdrycker i av mig ovan angiven riktning,

att denna utredning måtte verkställas så att slutgiltigt beslut kan fattas under nästa riksdags första del,

att Kungl. Maj:t måtte ofördröjligen uppdraga åt kungl. kontrollstyrelsen att uppsäga samtliga beviljade rättigheter för partihandel med rusdrycker,

att Kungl. Maj:t måtte noggrant övervaka, att den staten tillkommande vinsten från Spritcentralen oavkortad inflyter till statsverket.

Stockholm den 3 april 1922.

Sten Stendahl.

